

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

(Research Methodologies)

การศึกษาเรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย เป็น การศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากกลุ่มประชากรของจังหวัดในภาคกลาง ตอนบน โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร

ในการศึกษารั้งนี้ประชากร คือ ประชาชนที่อยู่ภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี มีจำนวน 4,455,931 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ภาคกลางตอนบน จำนวน 400 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเชื่อมั่นของข้อมูลในระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยคำนวณจาก สูตรของ Yamane (Yamane,1967) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ค่าสัดส่วนที่ผิดพลาดได้ไม่เกิน (ได้กำหนดค่า $e = .05$)

แทนค่า

$$n = \frac{4,455,931}{1 + 4,455,931 \times (.05^2)}$$
$$= 399.95$$

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา = 400 ราย

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เพื่อคัดเลือกตัวอย่างจากประชากรที่อยู่ในจังหวัดภาคกลางตอนบน โดยกำหนดการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) การคัดเลือกจังหวัดใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจังหวัดที่อยู่ในภาคกลางตอนบน ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรีและลพบุรี รวม 8 จังหวัด

2) คัดเลือกอำเภอเป้าหมายของแต่ละจังหวัด โดยคัดเลือกจากอำเภอที่มีสภาพเป็นทั้งชนบทและเมือง

3) คัดเลือกตำบลเป้าหมายจากอำเภอของแต่ละจังหวัด โดยคัดเลือกจากตำบลที่มีสภาพเป็นทั้งชนบทและเมือง

4) คัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายจากตำบลของแต่ละอำเภอและของแต่ละจังหวัด โดยคัดเลือกจากหมู่บ้านที่มีสภาพเป็นทั้งชนบทและเมือง

5) กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ของแต่ละหมู่บ้าน ใช้วิธีการกำหนดสัดส่วน (Proportional Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 400 ราย ดังตารางที่ 3.1

6) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้าน โดยการจัดลำดับรายชื่อก่อนหลังใช้หมายเลขที่บ้านเป็นเกณฑ์แล้วจึงคัดเลือกรายชื่อ

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด

ลำดับ	จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	นนทบุรี	839,029	75
2	ปทุมธานี	731,711	66
3	พระนครศรีอยุธยา	757,103	68
4	อ่างทอง	293,011	26
5	สิงห์บุรี	216,969	20
6	ชัยนาท	339,032	30
7	สระบุรี	526,301	47
8	ลพบุรี	752,775	68
รวม		4,455,931	400

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 ราย ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ จำนวน 382 ราย ที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2.1.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามและคำตอบที่ต้องการเพื่อให้แบบสัมภาษณ์ครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องที่ทำการศึกษาและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครบถ้วน

2.1.3 ดำเนินการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบคุณภาพของคำถามแต่ละข้อว่า แต่ละคำถามนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจตรงกันหรือไม่ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของคำถามและคำตอบโดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1970) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ 0.952

2.1.4 ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้แบบสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์มากขึ้น

2.2 ลักษณะเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) กำหนดคำถามและคำตอบให้เลือกเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดยใช้วิธีการพบปะสัมภาษณ์ โดยตรงกับผู้รับการสัมภาษณ์เพื่อให้มีโอกาสได้อธิบายคำถามแต่ละคำถามได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ลักษณะคำถามที่ให้เลือกตอบ (Close-Ended Question) และคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ (Open-Ended Question) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของประชากรประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพและรายได้ ฯลฯ ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบโดยอิสระ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขภาพดีตามดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขขององค์กร UNESCAP สมมติที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยดัชนี คือ

1. ประชากรและชีวิตครอบครัว
2. ความรู้และการศึกษา

3. ชีวิตการทำงาน
4. รายได้และการกระจายรายได้
5. สุขภาพและสุขอนามัย
6. สภาพแวดล้อม
7. สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน
8. การบริหารจัดการที่ดี
9. วัฒนธรรมและความเชื่อ
10. ปัจจัยภายในจิตใจ
11. ความสุข
12. อื่น ๆ

โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert, 1932) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยมาก

คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการสอบถามความคิดเห็นในภาพรวมปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

3. การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 สํารวจพื้นที่ในเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกพื้นที่มีลักษณะเป็นทั้งชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

3.2 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดัชนีความอยู่ดีมีสุข จากองค์กร UNESCAP สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นดัชนีชี้วัด องค์ประกอบและตัวชี้วัด เพื่อนำมาใช้ในการทำแบบสัมภาษณ์

3.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยดัชนีชี้วัด องค์ประกอบ และตัวชี้วัด ที่มีความเหมาะสมกับการศึกษาความอยู่ดีมีสุขในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

3.4 สัมภาษณ์กับประชาชนที่อยู่ในจังหวัดภาคกลางตอนบนทั้ง 8 จังหวัด เป็นผู้ให้การสัมภาษณ์

3.5 การเก็บข้อมูลครั้งแรกเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก เพื่อศึกษาข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของประชาชน โดยวิธีการสัมภาษณ์พร้อมทั้งใช้การสังเกตคำตอบ สภาพทั่วไป ประกอบการพิจารณา

3.6 การเก็บข้อมูลครั้งที่สองตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องและเพิ่มเติมในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพที่ยังเห็นว่าไม่สมบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์จากประชาชนในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน

3.7 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ปัญหา ข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างสถิติพื้นฐานเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้ตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาเปลี่ยนรหัสตัวเลขและคิดคะแนนแต่ละส่วนของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิงการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบความแตกต่างตามตัวแปรเพศ ใช้สถิติ ค่า t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ในกรณีที่ทราบค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างทั้งสองเป็นอิสระแก่กัน (Independent Samples)

ส่วนการทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ตามตัวแปรได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย รายได้ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรตามวิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร